

Rypsi Rapsi 2025

Rapsin niitto karheelle

1.10.2020

Niemi-säätiö
Kylvösiemensäätiö

Rapsikuoriaisten vioituksen ja kesän sääolojen aiheuttaman jälkiversonnan vuoksi keväällä kylvetyt rapsit ovat yleisesti vielä varsin vihreitä. Tämä siitäkkin huolimatta, että jo tähän mennessä kertynyt lämpösumma on suuri. Kasvukausi on kääntymässä loppuilleen ja uhkaa loppua ennen kuin rapsit luontaisesti tuleentuisivat.

Kasvuston valmistumista voidaan jouduttaa niittämällä kasvusto ennen puintia karheelle. Menetelmä on yleisesti käytössä Kanadassa. Karheelle niittoa varten on oma laitteensa nk. "swather", jota Suomen oloissa käytetään etenkin nurmisiementuotannossa. Laite niittää ja kokoaa leikkuupöytänsä levyiseltä alalta kasvuston hellävaraisesti tasaiseksi karheeksi, jossa sen annetaan valmistua ja kuivua myöhemmin tapahtuvaa puintia varten.

Karholle niiton oikea ajoitus on tärkeä. Jos niitto tehdään liian aikaisin, menetetään osa satopotentialista, sillä niitto katkaisee öljyn ja valkuaisen kertymisen siemeniin. Liian aikaisin tehty niitto myös häiritsee normaalia lehtivihreän hajoamisprosessia siemenessä. Oikea-aikaisen niiton jälkeen lehtivihreän hajoaminen siemenessä jatkuu edelleen. Liian myöhäinen niitto puolestaan karistaa osan valmiista siemenistä maahan.

Kanadalaisten kokemusten mukaan kasvuston yleisväri tai litujen väri ei anna oikeaa kuvaa kasvuston valmistumisesta, vaan tilanne todetaan avaamalla riittävästi lituja ja arvioimalla värinsä muuttaneiden siementen osuutta. Oikea niittoaikankohta on käsillä, kun 60 % pääverson siementen väristä on muuttunut vihreästä ruskeaksi-tummaiseksi (värinmuutoksessa lajikekohtaisia eroja). Vihreidenkin siementenkin tulee olla jo niin kovia, etteivät ne helposti rikkoudu peukalon ja etusormen välissä kevyesti puristettaessa.

Alkukesän kuoriaistuhista johtuen pääversot ovat paikoin surkastuneita. Tällöin pääverson sijaan arvioinnissa voidaan käyttää ylimpiä sivuversoja, joissa tulisi yhtä lailla oikean karhotusajankohdan tullen olla 60 % siemenistä värimuutosta. Riittävä, edustava kasvustonäyte kerätään eri puolilta peltolohkoa. Jos kasvuston valmistumisasteessa on eroja lohkon sisällä, kerätään näistä omat näytteensä ja jos tarpeen ja mahdollista myös niitto voidaan tehdä eri ajankohtina.

Niitto tehdään välittömästi litujen alta, jotta sängestä jää riittävän pitkä pitämään karhe irti maasta. Niittohetskellä kasvuston tulisi olla kostea. Kuivan kasvuston niitto karistaa osan kypsien litujen siemenistä maahan.

Karheelle niitto on äärimmäinen toimenpide, jota voidaan käyttää, jos on ilmeistä, ettei kasvusto muuten valmistu puitavaksi. On huomattava, että karheellakin kasvuston valmistuminen ottaa aikaa. Lisäksi karheelle niitetty kasvusto sietää huomattavasti huonommin syksyn sateita pystykasvustoon verrattuna.

Normaalien syksyisten sääolojen vallitessa puinti voidaan tehdä 2-3 viikon kuluttua karheelle niitosta. Karheen puinti tehdään pitkän sängen päältä normaalina leikkuupuintina. Jos kasvustossa on puintiaikaan vielä vihreitä palkoja, voi näiden rikkoutumista ja siementen päätymistä siemensäiliöön yrittää estää alentamalla puintikelan kierroksia, pitämällä puintiväli suurena ja avaamalla rajaisten paluuelevaattorin pohja auki.

Kokemuksia rapsin karheelle niitosta löytyy Käytännön Maamiehen numerosta 11/2017:
<https://kaytannonmaamies.fi/share/17861/41fd8d>

Karheelle niittokonetta voi tiedustella seuraavilta viljelijöiltä:

Teemu Perho, Loimaa gsm. 050-0741252

Jukka Peltomäki, Janakkala gsm. 0400-427614

Lauri Perälä, Lapua, 050-5375605

Kuva Kauhavalta: Harri Sippolan Smilla-kevätropsi. Niitto 14.9.2020 kuva otettu 27.9.2020.